

Onderzoek vleermuizen

Koningstraat 49 Winssen

Titel: **Onderzoek Vleermuizen. Koningstraat 49 Winssen**

Opdrachtgever: familie Berben - Hendriks

Auteur: Eric Verkaik

Controle: Elmar Prins

Veldwerk: Eric Verkaik, Maurits de Groot

Datum: september 2014

Onderzoek vleermuizen

Koningstraat 49 Winssen

Buiting Advies
Wilhelminaweg 64
6951 BP Dieren
0313 - 619042
www.buiting.nl

Inhoud

1	Inleiding.....	5
2	Achtergrondinformatie	6
2.1	Over vleermuizen	6
2.1	Wettelijke bescherming	6
3	Werkwijze onderzoek.....	7
4	Resultaten	8
4.1	Nadere omschrijving object	8
4.2	Resultaten inspectie.....	9
4.3	Waarnemingen tijdens het posten	10
5	Discussie, conclusies en aanbevelingen	12
5.1	Aanwijzingen voor een verblijfplaats	12
5.2	Type verblijfplaats	12
5.3	Aanbevelingen.....	13
	Gebruikte bronnen.....	14

1 Inleiding

In de zomer van 2014 heeft Buiting Advies onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van vleermuizen bij de Koningstraat 49 te Winssen. Op de betreffende locatie bevindt zich een voormalig agrarisch bedrijf, bestaande uit schuren, stallen een mestopslag, een hooimijt en een woonhuis. Zowel de stallen, schuren als het woonhuis slopen zullen in de toekomst worden gesloopt om op de locatie een nieuwe woning te bouwen.

In november 2013 is door Econsultancy een Quicksan flora en fauna op de locatie uitgevoerd. Destijds bestond nog niet het voornemen de woning op het perceel te slopen, zodat de woning buiten het onderzoek werd gelaten. In de bijbehorende rapportage werd aangegeven dat twee schuren geschikt zijn als verblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis. Daarom werd geadviseerd aanvullend onderzoek uit te voeren om vast te stellen of deze soort op de locatie verblijft. Inmiddels bestaat ook de wens om de aanwezige woning te slopen omdat deze in slechte staat verkeerd. Ook in deze woning zouden vleermuizen kunnen verblijven en deze is in het onderzoek meegenomen.

Vleermuizen en hun verblijfplaatsen zijn beschermd via de Flora- en faunawet. Het is daarmee verboden om zonder ontheffing verblijfplaatsen van vleermuizen te verstoren of te vernietigen. Om vast te stellen of de te slopen gebouwen door vleermuizen worden gebruikt als verblijfplaats voerden wij onderzoek uit naar de aanwezigheid van vleermuizen.

Indeling van het rapport

In hoofdstuk 2 geven we meer informatie over vleermuizen en hun wettelijke bescherming. In hoofdstuk 3 beschrijven we de onderzoeksmethode en in hoofdstuk 4 volgen de resultaten. Het rapport sluit af met de discussie, conclusies en aanbevelingen.

2 Achtergrondinformatie

2.1 Over vleermuizen

In Nederland leven zo'n 19 verschillende soorten vleermuizen. Al deze vleermuizen zijn nachttactieve insecteneters, die overdag te vinden zijn (afhankelijk van de periode in het jaar) in zomer-, kraam-, of winterverblijven. Deze verblijven bevinden zich in gebouwen en boomholtes. Doordat vleermuizen zelf geen nesten maken zijn zij voor verblijfplaatsen afhankelijk van natuurlijke of kunstmatige holtes. Vleermuizen stellen hoge eisen aan hun onderkomen en krijgen jaarlijks maar één of hooguit twee jongen, wat ze tot een kwetsbare diergroep maakt.

Vleermuizen jagen en oriënteren zich met behulp van echolocatie. Bij echolocatie zendt de vleermuis een ultrasoon geluid uit. Wanneer dit geluid tegen een object weerkaatst en via een echo terugkomt, kan de vleermuis, op basis van de echo, de vorm van en afstand tot een object vaststellen. De geluiden die vleermuizen bij het oriënteren uitzenden zijn zo hoog (15-120 kHz) dat zij voor het menselijk oor niet waarneembaar (ultrasoon) zijn. Met behulp van een ultrasoon ontvanger (ook wel batdetector genoemd) kunnen deze ultrasone geluiden worden omgezet naar een geluid dat voor mensen wel hoorbaar is. Doordat sommige vleermuizen de ultrasoon geluiden via hun neus en andere weer via hun mond uitzenden zijn de echolocatie geluiden per soort verschillend. Bijna iedere vleermuis klinkt dus weer anders op een ultrasoon ontvanger.

2.1 Wettelijke bescherming

De in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn opgenomen in de Europese Habitatrichtlijn, bijlage IV. Voor deze soorten en hun vaste rust- en voortplantingsplaatsen moet ons land beschermingsmaatregelen nemen. De soorten zijn hiertoe opgenomen in de Flora- en faunawet, beschermingscategorie tabel 3. De onderstaande artikelen uit de Flora- en faunawet zijn in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling relevant:

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Overtreding van artikel 9 kan optreden wanneer er bij werkzaamheden aan gebouwen geen maatregelen worden om het doden of verwonden van dieren te voorkomen. Overtreding van artikel 10 zal niet snel plaatsvinden, doordat van opzettelijke verontrusting veelal geen sprake is. Overtreding van artikel 11 kan plaatsvinden bij werkzaamheden aan gebouwen, wanneer verblijfplaatsen worden verstoord of vernietigd.

3 Werkwijze onderzoek

Zoals beschreven in de inleiding is op de locatie een quickscan flora en fauna uitgevoerd, waarin werd aangegeven dat twee aanwezige schuren (schuren 4 en 5, figuur 2) geschikt zijn als verblijfplaats voor met name de gewone grootoorvleermuis (van Grinsven 2013). Geadviseerd werd dan ook nader onderzoek uit te voeren naar de verblijffunctie van de schuren voor deze soort. Inmiddels is duidelijk dat ook de aanwezige boerderij/woning gesloopt zal worden. Ook deze boerderij zou geschikt kunnen zijn als verblijfplaats voor vleermuizen en is in het onderzoek meegenomen.

In Nederland komen meerdere vleermuissoorten voor die regelmatig in gebouwen verblijven. Met name de algemeen voorkomende soorten gewone dwergvleermuis en laatvlieger maken op grote schaal gebruik van gebouwen als verblijfplaats. Locaties waar de soorten vaak worden gevonden zijn in spouwmuren, achter gevelbetimmering, achter luiken, of onder dakpannen. Beide soorten zijn in de omgeving van de planlocatie te verwachten en bij deze offerte gaan wij er vanuit dat deze woning een geschikte verblijfplaats kan bieden aan beide soorten. Ons onderzoek heeft zich dan ook niet alleen gericht op de gewone grootoorvleermuis, maar ook op de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. Het onderzoek werd opgezet en uitgevoerd conform de aanwijzingen in het protocol voor vleermuisonderzoek 2013 (GAN). Daarbij werden 4 bezoeken aan de locatie gebracht (tabel 1). Twee in de voorzomer, gericht op het vaststellen van kraam- en zomerverblijfplaatsen, en twee in de nazomer, voor het vaststellen van zomerverblijfplaatsen, paarverblijfplaatsen en massawinterverblijven van gewone dwergvleermuis.

Bij de eerste bezoeken werden, net voor zonsondergang, de buitenzijden van de gebouwen gecontroleerd op de aanwezigheid van vleermuizen, op sporen van vleermuizen en op geschikte verblijfplaatsen en invliegopeningen. Vervolgens werd tijdens de vier bezoeken bij de gebouwen gepost, met name bij de objecten waar mogelijk geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen aanwezig zijn. Deze inventarisaties vonden alleen plaats bij geschikt weer, bij geschikte temperaturen en met behulp van batdetectors met time-expansion (Pettersson D240x, Elekon Batlogger M).

Tabel 1. Nadere informatie over de bezoeken

datum	tijdstip	weersomstandigheden	aantal waarnemers
20-5-2014	21:25-00:10	Warm (20 graden), windstil, grotendeels droog op korte bui (10 minuten) na	2
25-6-2014	21:30-12:00	Half bewolkt, droog, weinig wind, temperatuur 19-15 graden	2
25-8-2014	3:30-6:15	Droog, temperatuur rond 10 graden	1
18-9-2014	1:45-3:45	Droog, onbewolkt enige wind. Temp rond 17 graden	1

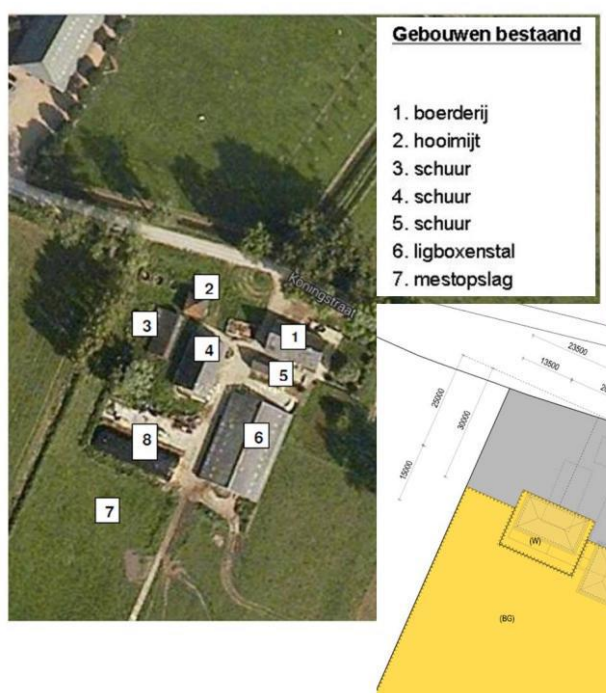
4 Resultaten

4.1 Nadere omschrijving object

De voormalige boerderij aan de Koningstraat 49 te Winssen ligt in een open, agrarisch landschap (figuur 1). Aan de noordkant van de boerderij staan langs de weg enkele hoge populieren. Aan de zuidkant ligt open grasland. Op de locatie zijn enkele schuren en een woonhuis aanwezig (zie figuur 2).

Figuur 1. Ligging van het object. Bron achtergrond: Google Earth.

Figuur 2. Aanwezige bebouwing. Overgenomen uit van Grinsven 2013.

4.2 Resultaten inspectie

Hieronder puntsgewijs, per gebouw, de resultaten van de inspectie bij daglicht:

1. Geen spouwmuur aanwezig. In muur enkele scheuren. Hier geen uitwerpselen zichtbaar. Bij het overstekende dak, aan oostzijde, enkele gaten aanwezig. Ramen zijn voorzien van luiken. Achter twee van deze luiken, één aan oostzijde en één aan zuidzijde veel uitwerpselen van vleermuizen (figuur 3). Bij het luik aan de oostzijde was één gewone dwergvleermuis aanwezig, die opvloog tijdens de eerste inspectie. Gelijktijdig werd een tweede gewone dwergvleermuis langsvliegend gehoord en vermoedelijk vloog ook deze weg bij dit luik.
2. Dak van oude hooiberg. Open en daardoor zeer weinig geschikt als verblijf
3. Oude, open schuur met dakpannen en veel gaten in het dak. Zeer weinig geschikt als verblijfplaats.
4. Schuur met spouwmuur. Doordat veel pannen op de kopse kanten van de schuur van het dak zijn gewaaid, is spouwmuur op die zijden deels open. Stootvoegen of openingen in de muren naar de spouw niet aanwezig. Via overliggende dakpannen lijkt spouw wel bereikbaar. Bij deze dakpannen op de muur geen uitwerpselen zichtbaar. Spouwmuur biedt mogelijk verblijf, maar dit verblijf is nu dus deels niet meer beschermd (figuur 4).
5. Enkelsteens muur. Geen sporen van vleermuizen.
6. Enkelsteens muur. Geen vee aanwezig, geen sporen van vleermuizen.

Figuur 3. Luiken waar uitwerpselen van vleermuizen aanwezig waren. Op de linkerfoto is het luik aan de oostzijde afgebeeld (betreft het open luik), op de rechterfoto is het luik aan de zuidzijde afgebeeld (betreft het rechterluik).

Figuur 4. Schuur waarvan enkele dakpannen ontbreken, waardoor spouwmuur zichtbaar is.

4.3 Waarnemingen tijdens het posten

Bezoek 20 mei 2014.

Tijdens de inspectie vliegt één (mogelijk twee) gewone dwergvleermuis op van de verblijfplaats achter een luik, aan oostzijde van de woning. Vervolgens zijn gedurende de avond zeer regelmatig één en soms twee foeragerende gewone dwergvleermuizen aanwezig. Er wordt met name gefoerageerd rond de woning en bij schuur 4 (figuur 2). Ook jagen gewone dwergvleermuizen bij de populieren ten noorden van de boerderij. Aan de zuidzijde van het object wordt nauwelijks tot geen vleermuisactiviteit waargenomen.

Bij de populieren aan de noordzijde vliegen verder één of enkele ruige dwergvleermuizen, die hier foerageren. Andere vleermuissoorten worden deze avond niet waargenomen.

Bezoek 25 juni 2014

Tijdens de inspectie net voor zonsondergang worden geen vleermuizen gezien achter de luiken van het woonhuis. Uitvliegende vleermuizen worden niet waargenomen. Net na zonsondergang (vanaf ongeveer 22:15) wordt er vooral aan de oostzijde van het woonhuis, bij de aanwezige beplanting, langdurig gejaagd door één gewone dwergvleermuis. Af en toe is er kort sprake van twee gewone dwergvleermuizen. Vervolgens is er gedurende de rest van de avond één gewone dwergvleermuis zeer regelmatig aanwezig, jagend rond de gebouwen, waarbij deze vooral aan de oostzijde van het woonhuis jaagt. Bij de populieren aan de voorzijde van het huis wordt kort een ruige dwergvleermuis gehoord. Overige soorten worden niet waargenomen.

Bezoek 25 augustus 2014

Gedurende de ochtend werd slechts driemaal een vleermuis gehoord. Hiervan zijn 2 opnames van gewone dwergvleermuis en 1 van laatvlieger. De eerste vleermuiswaarneming vond

plaats om 04.05 uur (laatvlieger) en de laatste waarneming om 5:45. Alle dieren werden slechts kort waargenomen, nabij het woonhuis. Rond zonsopkomst is achter de luiken gekeken of daar vleermuizen aanwezig zijn. Hierbij werd één gewone dwergvleermuis gespot achter het luik rechts naast de achterdeur (zuidzijde woning). Deze vleermuis bleef daar rustig zitten. Bij de overige luiken was geen vleermuis aanwezig.

Bezoek 18 september 2014

Deze nacht was er behoorlijk wat activiteit van vleermuizen rond de woning. Het meest gehoord werd de gewone dwergvleermuis. Eén en soms twee exemplaren waren nabij de woning aan het jagen. Ook werden één en een enkele maal twee baltsroepende gewone dwergvleermuizen gehoord, zowel aan de voor- als achterzijde van de woning. De vleermuizen vlogen hierbij roepend rond. In totaal zijn maximaal twee gewone dwergvleermuizen tegelijkertijd aanwezig, maar meestal werd één diertje gehoord. Verder was er af en toe een jagende ruige dwergvleermuis aanwezig. Baltsroepende ruige dwergvleermuizen werden niet gehoord.

5 Discussie, conclusies en aanbevelingen

5.1 Aanwijzingen voor een verblijfplaats

Bij Koningstraat 49 in Winssen voerden wij in de zomer en de nazomer van 2014 vleermuisonderzoek uit om vast te stellen of de te gebouwen door vleermuizen worden gebruikt als verblijfplaats. Het onderzoek werd opgezet volgens de richtlijnen in het vleermuisprotocol, waarbij een visuele inspectie van de gebouwen plaatsvond bij daglicht en waarbij op 4 momenten bij de gebouwen werd gepost om de vleermuisactiviteit vast te leggen.

Bij de visuele inspecties van de gebouwen werden bij het woonhuis duidelijk aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van vleermuizen. Achter twee luiken van het woonhuis, één aan de oostzijde en één aan de zuidzijde, werden op de muur namelijk kleine uitwerpselen gevonden van vleermuizen. Bij het luik aan de oostzijde werd daarnaast bij de eerste inspectie één gewone dwergvleermuis gezien. Een tweede gewone dwergvleermuis vloog vermoedelijk bij deze inspectie weg, ook vanachter dit luik. Verder werd in augustus achter het luik aan de zuidzijde een gewone dwergvleermuis gezien. Bij de schuren werden geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van een vleermuisverblijfplaats.

Het posten leverde enige aanvullende aanwijzingen op voor de aanwezigheid van één of enkele gewone dwergvleermuizen bij de woning. Bij drie van de vier inventarisatieronden was er nabij de woning en de schuren namelijk steeds één gewone dwergvleermuis zeer regelmatig foeragerend aanwezig. Het diertje werd het meest waargenomen nabij het woonhuis. Heel af en toe werden twee dieren tegelijkertijd gehoord. In de nazomer was nabij de woning ook regelmatig een baltsroepende gewone dwergvleermuis aanwezig. Een enkele maal werden twee baltsroepende gewone dwergvleermuizen tegelijkertijd gehoord. Bij één inventarisatiemoment was er weinig vleermuisactiviteit nabij de woning. Deze inventarisatie werd uitgevoerd op een ochtend voor zonsopkomst. Op dat moment was het vrij koud, rond de 10 graden. Hoewel bij die temperatuur volgens het protocol nog wel gewoon kan worden geïnventariseerd heeft het vroege tijdstip en de wat lagere temperatuur vermoedelijk de vleermuisactiviteit beperkt. Een gewone dwergvleermuis werd toen wel rustend achter een luik waargenomen.

Overige aanwijzingen voor verblijfplaatsen werden niet gevonden. Nabij de schuren was er meestal slechts beperkte vleermuisactiviteit en er zijn geen aanwijzingen gevonden voor een verblijfplaats van vleermuizen in de schuren.

5.2 Type verblijfplaats

De waarnemingen wijzen erop dat twee luiken aan de woning, één luik aan de oostzijde en één aan de zuidzijde (zie figuur 3), door één of hooguit enkele gewone dwergvleermuizen worden gebruikt als zomerverblijfplaats en vermoedelijk ook als paarverblijfplaats. De ruimte achter de twee luiken is niet geïsoleerd, waardoor deze plekken niet vorstvrij zullen zijn. Een dergelijke locatie is hierdoor niet geschikt als winterverblijfplaats.

5.3 Aanbevelingen

Volgens de Flora- en faunawet is het verboden een vaste rust- of verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis te verstoren of weg te nemen. Ook is het verboden gewone dwergvleermuizen te verwonden, te doden of opzettelijk te verontrusten. Wij adviseren dan ook om voor het slopen van de woning en het verwijderen van de verblijfplaatsen een ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen.

Een onderdeel van de ontheffingsaanvraag vormt het werkplan. In dit werkplan dient u maatregelen op te nemen die ervoor zorgen dat bij de werkzaamheden geen vleermuizen worden gedood of verwond. Ook dient u maatregelen op te nemen die ervoor zorgen dat gewone dwergvleermuizen in de toekomst bij de locatie een verblijfplaats kunnen hebben.

Gebruikte bronnen

Gegevens Autoriteit Natuur. 2013. Vleermuisprotocol 2013. 27 maart 2013.

RVO. 2014. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). Rijksdients voor Ondernemend Nederland. 78pp.

Van Grinsven, A. A. 2013. Quickscan flora en fauna. Koningstraat 49 te Winssen, gemeente Beuningen. Econsultancy. 22pp.